

Arkadiusz Niedziółka¹
Katedra Socjologii i Rozwoju Wsi
Uniwersytet Rolniczy
Kraków

Uwarunkowania rozwoju agroturystyki w województwie małopolskim

Determinants of agricotourism development in Małopolska voivodeship

Synopsis. W artykule zaprezentowano nową formę turystyki wiejskiej, tj. agroturystykę i determinanty jej rozwoju. Ten rodzaj usług turystycznych na wsi dotyczy organizacji pobytu dla wczasowiczów w gospodarstwach agroturystycznych. Jednak od typowej agroturystyki różni się tym, że rolnicy zajmują się produkcją ekologiczną. Żywność pochodząca z niej jest serwowana turystom wypoczywającym w obiektach agroturystycznych. W części teoretycznej artykułu ukazano istotę rolnictwa ekologicznego. Ukazano także liczbę producentów ekologicznych oraz przetwórnictwa ekologicznego w kraju według województw. Następnie przedstawiono liczbę gospodarstw agroturystycznych w Polsce. Przedstawiono ponadto czynniki rozwoju agroturystyki w województwie małopolskim. W części empirycznej pracy ukazano natomiast wyniki badań przeprowadzonych w 20 gospodarstwach agroturystycznych w tym regionie.

Słowa kluczowe: rolnictwo ekologiczne, żywność ekologiczna, agroturystyka, agroturystyka

Abstract. A new form of rural tourism, i.e. agricotourism, and determinants of its development were presented. This kind of touristic services in rural areas includes organizing a stay for holiday-makers in agritourism farms. However, it differs from the typical agritourism because the host farmers practice the organic way of production. Tourists who stay in a agricotouristic farm are served with food made from farm's products. In the theoretical part of the article the essence of organic agriculture was shown. Numbers of organic producers and organic food processing plants in Poland were presented by provinces. Next, the number of agricotouristic farms in Poland was presented. Moreover, factors of agricotourism development in Małopolska voivodeship were presented. In empirical part of the work results of a research conducted in 20 agricotouristic farms in this region were shown.

Key words: organic agriculture, organic food, agritourism, agricotourism

Wstęp

Agroturystyka jest nowym segmentem turystyki wiejskiej, dokładniej agroturystyki. Obecnie w Polsce jest to dopiero rozwijająca się branża turystyczna, ponieważ gospodarstw agroturystycznych istniało w roku 2008 zaledwie 167. Najwięcej tego rodzaju podmiotów funkcjonowało w województwie świętokrzyskim (33), następnie w województwie małopolskim (29). Ten ostatni region charakteryzuje się natomiast zdecydowanie największą liczbą gospodarstw agroturystycznych w Polsce oraz zarejestrowanych jest tutaj najwięcej producentów ekologicznych. W związku z tym

¹ Dr, e-mail: aniedziolka@ar.krakow.pl

istnieje prawdopodobieństwo, że w przyszłości pojawiać się będą nowe gospodarstwa ekologiczne, które poza produkcją zdrowej i ekologicznej żywności zaczną ponadto przyjmować gości i turystów.

Rozwój agroekoturystyki jest uwarunkowany przez różne czynniki. Jednym z nich jest pomoc otoczenia instytucjonalnego. Inną ważną determinantą rozwoju jest odpowiednia polityka promocyjna, która oczywiście związana jest ze wsparciem różnych podmiotów i instytucji. Typowe uwarunkowania, jak w przypadku rozwoju innych form turystyki wiejskiej, a więc walory turystyczne regionu, w tym krajobrazowe i antropogeniczne, i odpowiednia infrastruktura turystyczna są również istotnymi składnikami rozwoju produktu agroekoturystycznego.

Materiał i metoda

Celem artykułu jest przedstawienie uwarunkowań rozwoju agroekoturystyki jako nowej formy usług agroturystycznych w Polsce. Polega ona na połączeniu działalności agroturystycznej z ekologiczną produkcją żywności w gospodarstwach rolnych. W związku z tym w części teoretycznej pracy przedstawiono istotę agroekoturystyki i czynniki jej rozwoju. W części empirycznej ukazano natomiast wyniki badań przeprowadzonych w 20 gospodarstwach agroekoturystycznych w województwie małopolskim. Do badań wybrano te gospodarstwa, które funkcjonowały w trzech powiatach o największej liczbie tego typu obiektów w tym województwie. Narzędziem badawczym był kwestionariusz, a metodą badawczą wywiad bezpośredni. Badania dotyczyły uwarunkowań i czynników rozwoju agroekoturystyki.

Istota rolnictwa ekologicznego i agroturystyki

Rolnictwo ekologiczne jest alternatywnym systemem gospodarowania dla rolnictwa konwencjonalnego. Aktywizuje przyrodnicze mechanizmy poprzez stosowanie środków naturalnych, nieprzetworzonych mechanicznie. Ponadto system ten zapewnia trwałą żyzność gleby, zdrowotność zwierząt, i co jest bardzo istotne nie zatrzuwa środowiska, a przy tym pozwala produkować wysokiej jakości zdrowe produkty rolnicze.

Gospodarowanie metodami ekologicznymi aktywizuje natomiast naturalne zasoby gospodarstwa i zapewnia trwałą żyzność gleby, zdrowotność zwierząt, wysoką jakość biologiczną płodów rolnych. Rolnictwo ekologiczne umożliwia ponadto praktyczną realizację zasad ekorozwoju i dążenie do tego, by nowoczesność i postęp nie oznaczały degradacji gleby, wody, krajobrazu, pogorszenia zdrowia ludzi i zwierząt, a także marnotrawstwa nieodnawialnych zasobów przyrody.

Rolnictwo ekologiczne jest systemem gospodarowania, który uwzględnia całkowite dostosowanie się producentów żywności do wymogów przyrody. Celem i zadaniem produkcji w tego rodzaju rolnictwie jest uzyskanie żywności o wysokiej jakości przy zachowaniu równowagi biologicznej w przyrodzie, m. in. poprzez rezygnację ze stosowania nawozów mineralnych, pestycydów i innych środków chemicznych na rzecz nawożenia organicznego (kompost, obornik) i biologicznych metod ochrony roślin.

W tabeli 1 przedstawiono porównawczo cechy rolnictwa ekologicznego i konwencjonalnego.

Tabela 1. Porównawcze cechy rolnictwa ekologicznego i konwencjonalnego

Table 1. Comparative features of organic agriculture and conventional agriculture

Rolnictwo ekologiczne	Rolnictwo konwencjonalne
1. Wykorzystanie w jak największym stopniu odnawialnych energii.	1. Duże zapotrzebowanie na energię kopalną.
2. Sterowanie dotyczy gospodarstwa jako całości.	2. Sterowanie dotyczy tylko określonych upraw lub zwierząt gospodarskich.
3. Obszar gospodarstwa i agrotechnika są optymalne w stosunku do środowiska.	3. Obszar gospodarstwa i agrotechnika są podporządkowane względem technologicznym i wymaganiom rynku.
4. Programowa ochrona krajobrazu, gleby i wody.	4. Eksploatacja siedliska prowadząca do jego wyniszczenia.
5. Wysokość plonu wyznaczona jest jakością i trwałym utrzymaniem żyzności gleby.	5. Wymuszona wysokość plonu prowadząca do degradacji siedliska i obniżenia jakości produktów.
6. Produkty najwyższej jakości biologicznej.	6. Niska jakość żywieniowa produktów, natomiast istotna jakość handlowa.
7. Wysoka wartość przechowalnicza produktów.	7. Niska wartość przechowalnicza produktów.
8. Dobre wykorzystanie produktów (pasz i żywności).	8. Duże straty żywności i pasz.
9. Zainteresowanie bezpośrednim kontaktem producent-konsument.	9. Brak zainteresowania konsumentem, dla którego producent staje się anonimowy.

Źródło: [Siekierski 2002, str 143].

W Polsce produkcja ekologiczna jest ostatnio najbardziej dynamicznie rozwijającą się gałęzią rolnictwa. Upowszechnienie jej daje szansę wielu bezrobotnym mieszkańcom obszarów wiejskich na znalezienie pracy.

Uwarunkowania ekologizacji rolnictwa w Polsce to [Górny 1995]:

- wspieranie działań na rzecz ochrony środowiska ograniczających skażenie powietrza, wody i gleby, co umożliwi szersze przechodzenie od rolnictwa konwencjonalnego do rolnictwa integrowanego oraz ekologicznego,
- obniżenie zużycia zasobów nieodnawialnych, w tym surowców energetycznych, przez recykling, co wymaga znacznego wspomaganie finansowego, w tym kredytowego, oraz preferencji fiskalnych w oparciu o nowe uregulowania prawne, a także o niezbędne rozwiązania restrukturyzacyjne,
- taka strategia polityki ekologicznej, która nie będzie izolowana od całości polityki ekonomicznej, a więc nie będzie barierą wzrostu, lecz harmonijnego i przyjaznego dla środowiska rozwoju, pobudzając sprzyjający temu postęp naukowo-techniczny i innowacje,
- szerokie zainteresowanie społeczeństwa poprawą jakościowej strony modelu konsumpcji, zwłaszcza ze względów zdrowotnych i ekonomicznych (kreowanie popytu na zdrowszą żywność ekologiczną przy wzrastających dochodach, tj. przełamywanie bariery popytu w kraju),
- pobudzanie eksportu ekologicznej żywności,
- popieranie działalności placówek naukowych i organizacji Ekoland, tworzenie laboratoriów oceny żywności, organizowanie centrów informacyjnych dla producentów i konsumentów zdrowej żywności,
- opracowanie i realizowanie programu edukacji w zakresie ekologizacji sektora rolno-żywnościowego.

Liczbę producentów ekologicznych oraz przetwórní ekologicznych w Polsce przedstawia tabela 2.

Tabela 2. Liczba producentów ekologicznych oraz przetwórní ekologicznych w Polsce w 2008 r.

Table 2. Number of organic producers and organic food processing plants in Poland in 2008.

Województwo	Producenci ekologiczni ogółem	Przetwórní ekologiczne
Dolnośląskie	890	11
Kujawsko-Pomorskie	272	11
Lubelskie	1609	30
Lubuskie	488	6
Łódzkie	323	12
Małopolskie	2124	17
Mazowieckie	1547	37
Opolskie	62	1
Podkarpackie	1927	19
Podlaskie	1167	5
Pomorskie	400	10
Śląskie	192	13
Świętokrzyskie	1179	10
Warmińsko - Mazurskie	1069	9
Wielkopolskie	545	33
Zachodniopomorskie	1412	12
RAZEM	15206	236

Źródło: http://www.ijhar-s.gov.pl/download/090513_140542_83_producenci%20ekologiczni%20w%202008.pdf

Tabela 3. Gospodarstwa agroturystyczne w 2007 roku

Table 3. Agritouristic frms in 2007

Województwo	Liczba obiektów
Dolnośląskie	592
Kujawsko-Pomorskie	333
Lubelskie	408
Lubuskie	164
Łódzkie	167
Małopolskie	1590
Mazowieckie	378
Opolskie	112
Podkarpackie	1074
Podlaskie	629
Pomorskie	770
Śląskie	384
Świętokrzyskie	355
Warmińsko - Mazurskie	869
Wielkopolskie	474
Zachodniopomorskie	491
RAZEM	8790

Źródło: <http://www.intur.com.pl/bazy/kwatery/kw1.php?zestaw=agroturystyka>.

W tabeli 2 można zauważyć, że najwięcej gospodarstw ekologicznych w 2008 r. funkcjonowało w województwie małopolskim (2124), następnie w województwie podkarpackim (1927) i w województwie lubelskim (1609).

Zdrowa żywność regionalna, nie tylko ekologiczna może być produktem oferowanym w gospodarstwach agroturystycznych. Zgodnie z klasyczną definicją agroturystyka to organizowanie pobytu dla turystów w obrębie funkcjonujących gospodarstw rolnych. Agroturystyka to nie tylko oferta noclegowo-żywnościowa. Produkt agroturystyczny powinien obejmować również ciekawe pakiety różnych usług rekreacyjnych. W gestii wiejskich kwatrodawców leży zapewnienie spędzenia wolnego czasu przez swoich gości w ciekawy i interesujący sposób.

Dane Instytutu Turystyki za rok 2007 ukazały wzrost liczby gospodarstw agroturystycznych w Polsce w porównaniu z rokiem poprzednim aż o 1576 obiektów. Zdecydowanie najwięcej tego typu obiektów noclegowych zanotowano w województwie małopolskim (tab. 3)

Z tabeli 3 wynika, że zdecydowanie najwięcej gospodarstw agroturystycznych znajduje się w województwie małopolskim, bo ponad 1,5 tysiąca, następnie w podkarpackim (1074).

Rolnictwo ekologiczne w agroturystyce i rozwój agroekoturystyki (ekoagroturystyki)

Najistotniejszym podmiotem zarządzającym rozwojem turystyki ekologicznej w Unii Europejskiej jest Europejskie Centrum Rolnictwa Ekologicznego i Turystyki ECEAT. Organizacja powstała w Amsterdamie w 1994 roku i jej głównym celem jest wsparcie zrównoważonego rozwoju turystyki wiejskiej i promocja rolnictwa ekologicznego. ECEAT to sieć zrzeszająca ponad 1300 kwat oferujących usługi turystyczne oraz żywność ekologiczną produkowaną w gospodarstwach rolnych przyjmujących letników. Według danych z maja 2009 roku ECEAT skupia kwatrodawców z 14 państw europejskich: Białorusi, Czech, Finlandii, Francji, Niemiec, Łotwy, Holandii, Polski, Rumunii, Słowenii, Szwecji, Turcji, Węgier i Wielkiej Brytanii, w tym Walii [www.eceat.org].

Obok terminu „turystyki ekologicznej”, w literaturze od kilku lat funkcjonuje termin „agroekoturystyka” lub „ekoagroturystyka”. Oznacza on formę agroturystyki, dla której żywność produkowana jest metodami ekologicznymi [Zareba 2006]. Jest to rozwijający się dopiero w Polsce nowy segment turystyki wiejskiej. W związku z tym bardzo ważną kwestią jest dalsza promocja tej formy agroturystyki wykorzystująca różne metody komunikacji z rynkiem: Internet, broszury, katalogi, giełdy i targi turystyczne [Niedziółka i Lis 2008].

W Polsce niespełna połowa gospodarstw agroturystycznych zajmujących się również żywnością ekologiczną należy do organizacji ECEAT-POLAND. Głównym jej celem jest propagowanie i promocja turystyki w gospodarstwach ekologicznych. Turystyka ekologiczna ma alternatywny charakter wobec masowej turystyki i jest adresowana do ludzi o dużej wrażliwości na przyrodę, świadomych zagrożeń, jakie niesie rozwój "przemysłu turystycznego" [<http://www.poland.eceat.org/oeceat.htm>].

Słusznie zauważają Ciepela i Jasińska [2008], że w Polsce ekoagroturystyka jest zjawiskiem stosunkowo młodym, dlatego brak jest dokładnych danych o jej rozmiarach. Główny Urząd Statystyczny nie zbiera sprawozdań z takich gospodarstw. Również Ośrodki Doradztwa Rolniczego nie są w stanie dokładnie odpowiedzieć na to pytanie, ponieważ nie wszystkie posiadają odrębne wykazy ekogospodarstw. Jednak w ostatnich latach Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie (Oddział w Radomiu), z uwagi na specyfikę swojej

działalności, podjęło starania o stworzenie ogólnopolskiej bazy gospodarstw ekoagroturystycznych. Obecnie na stronie internetowej tego Centrum zewidencjonowanych jest 167 takich gospodarstw. Zaznaczyć jednak należy, że liczba ta nie do końca odzwierciedla wielkość omawianego zjawiska, ponieważ rejestracja jest dobrowolna i odbywa się drogą elektroniczną [<http://www.eko.radom.com.pl/bga/index.php>].

Dane pochodzące z Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie, oddział w Radomiu, wskazują na liczbę 167 tych gospodarstw w roku 2007 w Polsce (tab. 4).

Tabela 4. Liczba gospodarstw ekoagroturystycznych w Polsce w 2007 według województwa
Table 4. Number of eco-agritouristic farms in Poland in 2007, by to provinces

Województwo	Liczba gospodarstw ekoagroturystycznych
Dolnośląskie	25
Kujawsko-Pomorskie	3
Lubelskie	3
Lubuskie	2
Łódzkie	0
Małopolskie	29
Mazowieckie	7
Opolskie	8
Podkarpackie	10
Podlaskie	11
Pomorskie	0
Śląskie	5
Świętokrzyskie	33
Warmińsko - Mazurskie	20
Wielkopolskie	1
Zachodniopomorskie	10
RAZEM	167

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://www.eko.radom.com.pl/bga/index.php>.

Z tabeli 4 wynika, że najwięcej gospodarstw agroekoturystycznych w 2007 r. funkcjonowało w województwie świętokrzyskim (33), następnie małopolskim (29) oraz dolnośląskim (25). Patrząc na ogólną liczbę tego rodzaju wiejskich obiektów noclegowych należy stwierdzić, że agroekoturystyka jest w Polsce dopiero w początkowej fazie rozwoju. Wzrost liczby gospodarstw agroekoturystycznych w przyszłości uwarunkowany jest wieloma czynnikami. Wśród nich można wyróżnić edukację ekologiczną wspartą szkoleniami i kursami, możliwość wsparcia środkami z Unii Europejskiej, oraz znajomość przez rolników zasad marketingu, w tym aspektów dotyczących komunikacji z rynkiem, czyli promocji.

W województwie małopolskim istnieje 29 gospodarstw agroekoturystycznych. Zdecydowanie najwięcej z nich funkcjonuje w powiecie limanowskim, bo 11 (38% ogółu). Po pięć tego rodzaju obiektów występuje w powiecie bocheńskim i gorlickim (tab. 5).

Analizując tabelę 4 należy stwierdzić, że mimo, iż województwo małopolskie zajmuje w krajowym rankingu gospodarstw agroekoturystycznych drugie miejsce, to gospodarstwa takie stanowią tylko 1,8% ogółu gospodarstw agroturystycznych w tym województwie. W związku z tym widzi się potrzebę większego zainteresowania właścicieli obiektów agroturystycznych produkcją ekologiczną. Wsparciem tego procesu mogą być kursy i szkolenia prowadzone przez ośrodki doradztwa rolniczego, a także większe

zainteresowanie produkcją ekologiczną wśród władz lokalnych oraz stowarzyszeń agroturystycznych.

Tabela 5. Liczba gospodarstw agroekoturystycznych w województwie małopolskim według powiatów w 2007 roku

Table 5. Number of agroecotouristic farms in the Małopolska voivodeship in 2007, by districts

Powiat	Liczba gospodarstw agroekoturystycznych
Limanowski	11
Bocheński	5
Gorlicki	5
Myślenicki	4
Tatrzański	2
Nowotarski	1
Tarnowski	1
RAZEM:	29

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://www.eko.radom.com.pl/bga/index.php>

Wyniki badań

Badania przeprowadzono w 20 gospodarstwach agroekoturystycznych w województwie małopolskim. Przebadano 10 gospodarstw w powiecie limanowskim oraz po 5 w powiatach bocheńskim i gorlickim. W powiatach tych występuje najwięcej gospodarstw agroekoturystycznych w województwie. Badania zostały przeprowadzone na początku 2009 r. i miały na celu poznanie uwarunkowań rozwoju agroekoturystyki w opinii kwaterodawców.

Tabela 6. Rozmiar i struktura bazy noclegowej badanych gospodarstw agroekoturystycznych

Table 6. Size and structure of offered accommodation in the examined agriecotourism farms

Powiat	Liczba gospodarstw agroekoturystycznych	Łączna liczba pokoi	Łączna liczba miejsc noclegowych
Limanowski	10	34	165
Bocheński	5	17	47 ^x
Gorlicki	5	22	68 ^{xx}
RAZEM	20	73	280

^xLiczba miejsc noclegowych obejmuje także 15 miejsc noclegowych w dwóch domach wynajmowanych całościowo w dwóch gospodarstwach

^{xx}Liczba miejsc noclegowych obejmuje także 6 miejsc noclegowych w jednym domu wynajmowanym całościowo

Źródło: opracowanie własne.

Właściciele badanych gospodarstw agroekoturystycznych oferują swoim gościom w większości pokoje mieszkalne. Tylko w dwóch przypadkach poza pokojami wynajmują trzy domy całościowo (w tym jeden gospodarz dwa domy). Badane obiekty dysponują łącznie 280 miejscami noclegowymi w 73 pokojach. Rozmiar i strukturę ich bazy noclegowej przedstawia tabela 6.

Z tabeli 6 wynika, że zdecydowanie największą liczbą miejsc noclegowych może poszczycić się powiat limanowski. Z kolei pod względem średniej liczby pokoi przypadających na jedno gospodarstwo agroekoturystyczne w jednym powiecie dominuje powiat gorlicki, bo jest tam 4,4 pokoiów na jeden obiekt.

Wyniki badań wykazały, że gospodarstwa te reklamują się w Internecie na portalu Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie, Oddziału w Radomiu. Reklamują one swoje usługi noclegowo-żywieniowe, a także szeroki wachlarz usług rekreacyjnych. W sferze komunikacji z rynkiem badani właściciele gospodarstw agroekoturystycznych reklamują swoje usługi także przez swoją ofertę zamieszczoną w katalogach. Większość jeździ ponadto na targi i giełdy turystyczne.

Badane gospodarstwa oferują swoim gościom różne usługi rekreacyjne, głównie jest to grillowanie oraz wypożyczalnia rowerów, a także plac zabaw dla dzieci i altana. Należy podkreślić, że zapewnienie swoim gościom spędzenia wolnego czasu w ciekawy i interesujący sposób jest bardzo ważną determinantą rozwoju agroekoturystyki. Zdrowa i ekologiczna żywność jest podstawą, wyznacznikiem tej formy agroturystyki, ale oferta różnych usług rekreacyjnych jest także istotnym czynnikiem jej rozwoju.

W odpowiedzi na pytanie o instytucję najbardziej wspomagającą działalność agroekoturystyczną 12 rolników wskazało na ośrodek doradztwa rolniczego, 6 na władze lokalne w gminie, a 2 na stowarzyszenie ECEAT. Wynika z tego, że ponad połowa respondentów jest zadowolona z pracy doradców, którzy zajmują się aspektami szkoleniowo-doradczymi. Natomiast to, że tylko co trzeci badany wskazał na władze lokalne sugeruje, że samorząd gminny czy powiatowy powinien bardziej zaangażować się w rozwój usług agroekoturystycznych w obrębie własnej jednostki terytorialnej. Może to się przejawiać we wsparciu polityki promocyjnej agroekoturystyki, np. we współorganizowaniu wyjazdów na giełdy turystyczne, na targi promujące żywność ekologiczną, w wydawaniu katalogów z ofertą agroekoturystyczną.

W odpowiedzi na pytanie o formy pomocy respondenci wyszczególnili w zdecydowanej większości właśnie promocję (18 odpowiedzi). W ich opinii komunikacja z rynkiem odgrywa najważniejszą rolę w promocji ich usług.

W odpowiedzi na pytanie o plany przyszłościowe rozszerzenia działalności turystycznej 18 respondentów wskazało na zwiększenie i uatrakcyjnienie oferty rekreacyjnej. Nie odpowiedzieli oni jednak, czego ma dotyczyć rozszerzenie usług rekreacyjnych i jakie nowe formy rekreacji powinny się pojawić.

Tabela 7. Największe bariery w rozwoju agroekoturystyki w opinii respondentów

Table 7. The biggest obstacles in the agricotourism development in respondents' opinion

Bariera	Liczba odpowiedzi
Brak wsparcia ze strony gminy	16
Słaba promocja agroekoturystyki	15
Brak walorów przyrodniczo-krajobrazowych	11
Brak kapitału na rozszerzenie działalności	8
Brak ciekawych zabytków i dziedzictwa kulturowego	4
Brak pomocy ze strony Ośrodka Doradztwa Rolniczego	3

Źródło: opracowanie własne.

Z kolei w odpowiedzi na następne pytanie, dotyczące chęci skorzystania ze środków unijnych na rozwój ich działalności, 13 respondentów wyraziło taką chęć, natomiast 7 odpowiedziało, że są na to jeszcze niezdecydowani.

W kwestionariuszu zawarte było również pytanie dotyczące największych barier utrudniających rozwój agroekoturystyki. Pytanie miało charakter zamknięty i respondent mógł zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź. Przeszkody w rozwoju usług agroekoturystycznych w opinii rolników przedstawia tabela 7.

Analizując tabelę 7 należy stwierdzić, że władze lokalne w gminie powinny zacząć wspierać rozwój produkcji ekologicznej w gospodarstwach agroturystycznych. Istnieje potrzeba promocji agroekoturystyki i w tej sferze samorząd gminny może taką akcją wspomóc. Polityką promocyjną winny się zająć nie tylko władze lokalne, ale wskazane jest również, aby doradcy rolniczy, poza głównymi obowiązkami szkoleniowo-doradczymi, także w kwestii komunikacji z rynkiem wsparli rozwijającą się dopiero w kraju agroekoturystykę.

Wnioski

1. W województwie małopolskim w 2007 roku funkcjonowało 29 gospodarstw agroekoturystycznych w kraju. Stanowiło to jedynie 1,8% ogółu gospodarstw agroturystycznych. Dla porównania w województwie świętokrzyskim odsetek ten wyniósł 9,3%. Ponadto obiekty te stanowiły tylko 1,4% wszystkich gospodarstw ekologicznych w województwie małopolskim. Z racji największej liczby gospodarstw agroturystycznych oraz największej liczby gospodarstw ekologicznych w tym województwie w Polsce powinny powstawać nowe gospodarstwa agroekoturystyczne w tym regionie.
2. Widać potrzebę zwiększenia działań propagujących i promujących produkcję ekologiczną wśród rolników prowadzących gospodarstwa agroturystyczne.
3. Istnieje potrzeba zainteresowania stowarzyszeń agroturystycznych, poza ECEAT aspektami produkcji żywności ekologicznej i jej promocji.
4. Wskazane jest, aby władze lokalne podjęły lub zwiększyły współpracę z jednostkami certyfikującymi gospodarstwa ekologiczne
5. Rozszerzenie pakietu usług rekreacyjnych może przyczynić się do wzrostu przyjazdów turystów do gospodarstw agroekoturystycznych.
6. Tylko co trzeci z badanych respondentów wskazał na władze lokalne jako podmiot najbardziej wspomagający działalność agroekoturystyczną. W związku z tym istnieje potrzeba większego zaangażowania samorządów w rozwój agroekoturystyki

Literatura

- Ciepiela G.A., Jasińska A. [2008]: Rola i potrzeby współczesnego turysty w kreowaniu oferty gospodarstw ekoagroturystycznych. [W:] *Innowacje w rozwoju turystyki*. M. Jalinik (red.). Wydawnictwo Politechniki Białostockiej, Białystok, ss. 272.
- Górny M. [1995]: Założenia proekologicznego rozwoju wsi i rolnictwa w Polsce. *Wież i Rolnictwo* 5, ss. 43-47.
- Klank L. [2001]: Możliwości i ograniczenia rozwoju rolnictwa ekologicznego w Polsce. [W:] *Gospodarka, człowiek, środowisko na obszarach wiejskich*. M. Kłodziński (red.). Instytut Wsi i Rolnictwa PAN, Warszawa, ss. 103.
- Niedziółka A., Lis M. [2008]: Organic food as the factor of the development of agritourism in Poland. *Scientific Messenger of Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies named after S.Z. Gzhytskyj*, t.10, nr 2 (37), ss. 260.

Siekierski J. [2000]: Rolnictwo i wieś polska wobec współczesnych wyzwań rozwojowych i integracyjnych.
Wydawnictwo Małopolskiej Wyższej Szkoły Ekonomicznej, Tarnów, ss. 143.
Zaręba D. [2006]: Ekoturystyka. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa , ss. 52.

Wykaz stron internetowych

http://www.ijhar-s.gov.pl/download/090513_140542_83_producenci%20ekologiczni%20w%202008.pdf
<http://www.eko.radom.com.pl/bga/index.php>
<http://www.cobico.pl/index.php?strona=biu0&str=1cer11>
http://www.farmer.pl/biznes/rolnictwo-ekologiczne/rolnictwo_ekologiczne_w_ue,aeab1ad75552bd5735b5.html
<http://www.eceat.org>
<http://www.poland.eceat.org/oeceat.htm>
<http://www.intur.com.pl/bazy/kwatery/kw1.php?zestaw=agroturystyka>